

РЕЦЕНЗИЯ

от доктор Галин Борисов Цоков, професор в Пловдивския университет
на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'
в област на висше образование: 1. Педагогически науки;

Професионално направление 1.1. Теория и управление на образованието

Автор: Християна Хараламбос Агянниду

Тема: **МЕНИДЖМЪНТ НА ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ГРЪЦКИТЕ
УЧИЛИЩА**

Научен ръководител: Доц. д-р Мая Сотирова

1. Общо описание на представените материали

Със заповед на Ректора на ЮЗУ „Н. Рилски” – Благоевград съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема **“МЕНИДЖМЪНТ НА ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ГРЪЦКИТЕ УЧИЛИЩА”** за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.1. Теория и управление на образованието. Автор на дисертационния труд е Християна Хараламбос Агянниду – докторант към катедра **Катедра „Управление на образованието и специална педагогика“** при Факултета по педагогика на ЮЗУ „Н. Рилски”.

Представеният от е Християна Агянниду комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ЮЗУ, включва всички необходими документи. Дисертационният труд е разработен в обем от 247 страници като съдържа 223 страници основен текст плюс 16 страници библиография и 11 страници приложения. В списъка на използваната литература са посочени 174 заглавия, включително нормативни документи и интернет източници. По-конкретно: 42 източника, наречени от авторката чуждестранни, от които 26 на английски език, 2 на немски език, а останалите са на гръцки език; 67 източника на гръцки език; 42 са определени като „Статистика и електронни източници“, 23 нормативни документа. В структурно отношение работата се състои от въведение, четири глави, заключение, библиография и приложения.

Докторантката е **приложила 4** броя публикации, по темата на дисертацията.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Християна Агянниду завършва обучението си в Департамента по образование на университета „Демокрит“ в град Александруполис през 2009 година. В периода 2014-2016 година докторантката се обучава в магистърска програма „Образователен мениджмънт“ във Факултета по педагогика на ЮЗУ „Н. Рилски“. През 2019 и 2020 година г-жа Петриду разширява своята професионална компетентност в областта на педагогиката като завършва следдипломна квалификация на тема „Обучение на учители по межкултурно образование за ученици с бежански и мигрантски произход“ в Егейския университет.

В периода 2010 - 2025 г. докторантката работи като начален учител в различни основни училища. В момента тя преподава в Основно училище Chimarros, Серес, Гърция.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Избраната от докторантката тема е актуална не само за управлението на образованието, но и за практиката в съвременните образователни институции, свързана с ефективното осъществяване на интеркултурното образование - образование което трябва да насърчава взаимното уважение, толерантност и разбирателство между ученици от различни културни среди. В този смисъл проблемите разработени в дисертацията, са свързани не само с научен анализ на особеностите на мениджмънта на интеркултурното образование, но и с възможностите за конструиране на политики и практики за социалното включване и образователната интеграция в гръцките училища. В този смисъл разработената от докторантката тема е дисертабилна и има своята научна стойност.

4.Познаване на проблема

Авторката познава много добре състоянието на изследвания проблем в науката, оценява критично и творчески литературния материал и прави комплексен анализ на теоретичните постановки.

5. Методика на изследването

Избраната методика на изследване като цяло позволява да се постигане на поставената цел и да се получи адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е разработен в увод, четири глави и заключение. В увода се разкрива актуалността на изследвания проблем. Формулирани са обекта, предмета, целта и изследователските въпроси на изследването. Посочени са както ограниченията на изследването така и формулирани препоръки за бъдещи проучвания.

Теоретичният анализ на изследваната в дисертационния труд проблематика е осъществен в Глава първа и Втора глава. В глава първа докторантката разглежда същността на интеркултурното образование, ролята му за укрепване на новите ценности в педагогическата практика свързани с **насърчаването на равенството, уважението и активното участие в едно демократично и плуралистично общество**. Дефинират се на ключови понятия като интеркултурност, мултикултурност, мултикултурализъм, интеркултурализъм.

Разгледани са последователно нормативната рамка и актуално състояние на интеркултурно образование в Гърция. Представени са приобщаващите образователни модели „ZEP“ и „DYEP“ насочени към подкрепа на децата мигранти и бежанци.

Във втора глава Докторант Агянниду разглежда проблемите на управлението на интеркултурното образование. Представени са в аналитичен план съвременни образователни модели на интеркултурен мениджмънт - асимилационен модел, интеграционен модел, мултикултурен подход, антирасистка перспектива и межкултурен модел, както и тяхната значимост за развитието на образователните практики. Отделено е място в анализа и за концепцията за интеркултурния мениджмънт на многообразието като концепция която търси възможности за смекчаване на социалната дискриминация и предотвратяване на социалната изолация в класната стая. Разгледана е важната роля на началния учител в управлението на мултикултурната класна стая. Изведени са наличието на интеркултурната компетентност, интеркултурната готовност и интеркултурната осведоменост на учителя като основни предпоставки за успешното управлението на интеркултурната среда. Отново тук е подчертано негативното влияние на предразсъдъци и стереотипи в управлението на мултикултурната класна стая.

Третата глава на дисертационния труд разглежда методологията на изследването. Подробно е представена извадката - учители в “ZEP” класове в началните училища на остров Хиос като авторката обосновава изборът на конкретните респонденти. Като основен метод на емпирично изследване е използван анкетния. Самият въпросникът за анкетното проучване е изготвен след библиографски преглед от докторантката. Конструираният структуриран въпросник позволява до голяма степен ефективното събиране на данни в съответствие с целите на дисертационното изследване. Отново в трета глава се разкрива организацията на анкетното проучване и трудностите, срещани в процеса на провеждането му.

Глава 4 е посветена на анализа на резултатите от проведеното изследване. Осъществен е количественият анализ на мненията на учители, работещи с чуждестранни и бежански

ученици в “ZEP” класове в региона на остров Хиос. Силна страна на аналитичната част е и сравнителният анализ на данните от началната и последващата фаза на изследването. Добре е описана процедурата за обработка на данни чрез SPSS, което придава научна достоверност на количествения анализ. Текстът се съпътства и с богато онагледяване с таблици и диаграми, което е също безспорен плюс на дисертацията.

Дисертационният труд завършва с Изводи и Заключение. Тук на базата на извършения анализ на резултатите от емпиричното изследване, авторката прави подробни изводи относно приложимостта на предложените подходи за управлението на мултикултурната образователна среда.

Като цяло дисертационният труд печели със своите положителни черти, които могат да бъдат обобщени в няколко основни момента:

- Значимост и актуалност на разработения проблем.
- Комплексният анализ на съвременните теоретични постановки за интеркултурно образование;
- Задълбоченият анализ на проблеми, свързани с управлението на училището и класната стая в условията на мултикултурализъм;
- Осъществено на много добро ниво емпиричното изследване.
- На основата на добрите теоретичен, количествен и качествен анализи осъществени в изследването, докторантката извежда основните предизвикателства пред учителите при управлението на мултикултурната образователна среда и очертава възможности за тяхното решаване, чрез използване ефективни педагогически стратегии.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Научните приноси на дисертационното изследване могат да се сведат до следното:

- **Теоретични приноси**

- Осъществен е обстоен теоретичен анализ по въпроса за управлението на межкултурното образование в гръцките начални училища в контекста на засилените миграционни предизвикателства през последните години.;
- Проучена и анализирана е рамката на интеркултурното образование в Гърция;
- Изведени са основните фактори, които оказват влияние върху процесите на управление на мултикултурната образователна среда, включително характеристиките на мултикултурната класна стая.

- **Научно-приложни приноси**

- На основата на емпиричното изследване са установени са възприятията на учителите в началните училища, работещи в специфичен мултикултурен контекст, като е поставен акцент върху предизвикателствата при управлението на мултикултурна образователна среда, педагогическите стратегии, които те използват;
- Разработени са практико-приложни стратегии, насочени към подобряване на образователните практики в мултикултурни класни стаи в насочени към развитие на интеркултурната компетентност на учителите както и разработване и предоставяне на методически материали, наръчници и инструментариуми за подпомагане на учителите за работа в мултикултурната класна стая
- Като резултат на емпиричното изследване могат да се разработят и приложат образователни политики и практики, свързани с управлението на межкултурното образование и образователната интеграция.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантката е приложила 4 броя публикации – две статии в периодични научни списания и две в научни сборника. Броят и характерът на публикациите напълно съответстват на изискванията на ЮЗУ за публична защита на дисертационния труд и в голяма степен отразяват същността и постигнатите резултати в дисертационното изследване.

9. Автореферат

Съдържанието и качеството на автореферата, отразява точно структурата и основните резултати, постигнати в дисертацията

10. Критични забележки и препоръки

Към дисертационния труд могат да се отправят някои бележки и препоръки:

- Не е достатъчно прецизна формулировката на предмета на изследването;
- Според мен, дисертацията би спечелила в структурно отношение ако:
 - двете глави първа и втора се обединят в една теоретична част;
 - частта Изводи и Заключение се оформи като част Заключение
- В теоретичната част би трябвало да се осъществи по-сериозен анализ на различни теории за управление на интеркултурното образование, както и да се представят основните концепциите, свързани с управлението на съвременното образование;
- Въпрос: *Наличието на кои педагогическата компетентност на учителите им позволяват да управляват ефективно мултикултурната класна стая?*

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ЮЗУ „Н. Рилски”.

Дисертационният труд показва, че докторантката Християна Агянниду притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Нямам съмнение за плагиатство в представените за рецензиране дисертация и публикации, свързани с нея.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’* на : Християна Хараламбос Агянниду **в област на висше образование: 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.1. Теория и управление на образованието.**

15.09. 2025 г.

Рецензент:

(проф. д-р Галин Цоков)

REVIEW

by Prof. Galin Borisov Tsokov, Plovdiv University

of the dissertation submitted for the award of the educational and scientific degree **Doctor**

in the field of Higher Education: 1. Pedagogical Sciences

Professional Field: 1.1. Theory and Management of Education

Author: Christiana Charalambos Agiannidou

Title: *Management of Intercultural Education in Greek Schools*

Supervisor: Assoc. Prof. Maya Sotirova

1. General description of the submitted materials

By order of the Rector of South-West University “Neofit Rilski” – Blagoevgrad, I was appointed as a member of the scientific jury for the public defense of the dissertation entitled *Management of Intercultural Education in Greek Schools*, submitted for the award of the educational and scientific degree “Doctor” in the field of Pedagogical Sciences, Professional Field 1.1. Theory and Management of Education. The dissertation was prepared by Christiana Charalambos Agiannidou, PhD candidate at the Department of Education Management and Special Pedagogy, Faculty of Pedagogy, SWU “Neofit Rilski.”

The set of materials presented by the candidate complies fully with the Regulations for the Development of the Academic Staff of SWU and includes all mandatory documentation. The dissertation consists of 247 pages in total: 223 pages of main text, 16 pages of bibliography, and 11 pages of appendices. The bibliography cites 174 titles, including normative documents and online resources. Specifically: 42 foreign sources (26 in English, 2 in German, and the remainder in Greek); 67 Greek sources; 42 statistical and electronic resources; and 23 normative documents. The work is structured into an introduction, four chapters, a conclusion, bibliography, and appendices.

The doctoral candidate has also submitted four publications related to the dissertation topic.

2. Brief biographical data of the doctoral candidate

Christiana Agiannidou graduated in 2009 from the Department of Education at Democritus University, Alexandroupolis. Between 2014–2016, she completed a Master’s programme in Educational Management at the Faculty of Pedagogy, SWU “Neofit Rilski.” In 2019 and 2020, she broadened her professional competence through postgraduate specialization at the University of the Aegean on “*Teacher Training in Intercultural Education for Pupils of Refugee and Migrant Background.*”

Between 2010–2025, she has been employed as a primary school teacher in various elementary schools. She is currently teaching at Chimarros Primary School, Serres, Greece.

3. Relevance of the topic and appropriateness of the objectives and tasks

The chosen topic is highly relevant not only to the field of education management but also to the practice of contemporary educational institutions, particularly in the effective implementation of intercultural education—an approach that should foster mutual respect, tolerance, and understanding among pupils from diverse cultural backgrounds. The issues addressed in the dissertation are therefore significant both from a scholarly perspective and in terms of their potential for informing policies and practices for social inclusion and educational integration in Greek schools. The topic is thus suitable for a dissertation and carries clear academic value.

4. Knowledge of the problem

The candidate demonstrates thorough knowledge of the research problem, provides critical and creative engagement with the literature, and conducts a comprehensive analysis of relevant theoretical frameworks.

5. Research methodology

The methodology selected is appropriate for achieving the stated aims of the study and for providing adequate answers to the research questions posed.

6. Structure and evaluation of the dissertation

The dissertation is composed of an introduction, four chapters, and a conclusion. The introduction outlines the relevance of the research, defines the object, subject, aims, and research questions, specifies the study's limitations, and offers recommendations for future inquiry.

Chapters One and Two are devoted to theoretical analysis. Chapter One explores the concept and role of intercultural education in shaping new pedagogical values related to equality, respect, and democratic participation. It defines key concepts such as interculturality, multiculturalism, and interculturalism, and presents the legal framework and current state of intercultural education in Greece, with particular reference to inclusive educational models such as ZEP and DYEP designed to support migrant and refugee pupils.

Chapter Two focuses on issues of managing intercultural education. It analyses contemporary models of intercultural management—assimilationist, integrationist, multicultural, anti-racist, and intercultural—and their relevance for educational practice. It also addresses the concept of intercultural diversity management as a means of reducing discrimination and preventing classroom isolation. The central role of the primary teacher in managing multicultural classrooms is highlighted, with intercultural competence, readiness, and awareness identified as prerequisites for success. The negative impact of prejudice and stereotypes is also underlined.

Chapter Three presents the research methodology, including a sample of teachers from ZEP classes in primary schools on the island of Chios. The primary method employed is a survey, designed by the candidate following a bibliographic review. The structured questionnaire proved effective for gathering data aligned with the aims of the study. The organisation of the survey and challenges encountered during its administration are also discussed.

Chapter Four analyses the research findings, offering a quantitative assessment of the perceptions of teachers working with migrant and refugee pupils in ZEP classes on Chios. A comparative analysis between the initial and subsequent phases of the study is conducted. The use of SPSS for data processing is explained, which enhances the scientific reliability of the quantitative analysis. Tables and charts are employed to illustrate the results effectively.

The dissertation concludes with a section of findings and conclusions, where the candidate presents detailed observations on the applicability of proposed approaches for managing multicultural educational environments.

The strengths of the dissertation can be summarised as follows:

- The topicality and significance of the research problem;
- A comprehensive analysis of contemporary theoretical perspectives on intercultural education;
- A thorough examination of issues related to school and classroom management in multicultural contexts;
- A well-executed empirical study;
- The identification of key challenges facing teachers in multicultural classrooms and proposals for addressing them through effective pedagogical strategies.

7. Contributions and significance for theory and practice

Theoretical contributions:

- A comprehensive theoretical analysis of intercultural education management in Greek primary schools within the context of recent migration challenges;
- Examination and evaluation of the framework of intercultural education in Greece;
- Identification of the principal factors influencing the management of multicultural educational environments, including classroom characteristics.

Applied contributions:

- Empirical insights into teachers' perceptions in multicultural contexts, with emphasis on classroom management challenges and pedagogical strategies employed;
- Development of practical strategies aimed at improving educational practices in multicultural classrooms and enhancing teachers' intercultural competence;
- Potential for formulating educational policies and practices on the basis of the empirical findings, in support of intercultural education and educational integration.

8. Publications

The candidate has submitted four publications—two articles in peer-reviewed journals and two papers in scholarly volumes. Their number and nature are fully consistent with the requirements of SWU for public defense and reflect the essence and results of the dissertation research.

9. Abstract

The abstract accurately reflects the structure, content, and principal findings of the dissertation.

10. Critical remarks and recommendations

Some critical observations and recommendations may be offered:

- The definition of the subject of research is not sufficiently precise;
- Structurally, the dissertation would benefit from merging Chapters One and Two into a single theoretical section, and from presenting the “Findings and Conclusions” as part of the Conclusion;
- The theoretical part would be strengthened by a more extensive discussion of theories of intercultural education management and of the principal concepts related to contemporary education management;
- Question for reflection: Which specific pedagogical competences enable teachers to manage multicultural classrooms effectively?

CONCLUSION

The dissertation contains scientific, applied-scientific, and practical results that represent original contributions to the field. It fully meets the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the relevant regulations, and the regulations of SWU “Neofit Rilski.”

The dissertation demonstrates that Christiana Agiannidou possesses profound theoretical knowledge and professional competence in the scientific field, as well as the capacity to conduct independent scholarly research. I find no evidence of plagiarism in the dissertation or related publications.

In view of the above, I confidently give my positive evaluation of the dissertation, abstract, results, and contributions, and I recommend to the esteemed scientific jury that the educational and

scientific degree **Doctor** be conferred upon Christiana Charalambos Agiannidou in the field of Higher Education: 1. Pedagogical Sciences, Professional Field 1.1. Theory and Management of Education.

15,September,2025

Reviewer:

Prof. Galin Tsokov